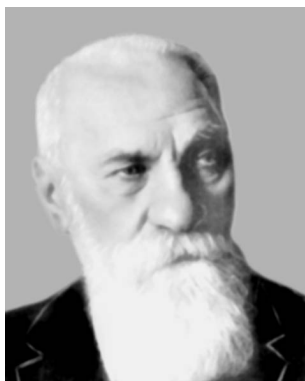

І. Д. Головацький, Т. П. Нижник

Бах Олексій Миколайович

БАХ Олексій Миколайович (справж. – Абрам Литманович; 05(17). 03. 1857, м. Золотоноша Полтав. губ., нині Черкас. обл. – 13. 05. 1946, Москва) – біохімік, громадсько-політичний діяч. Академік АН СРСР (1929). Заслужений діяч н. (1927). Ленін. премія (1926), Сталінська премія (1941). Герой Соц. Праці (1945). Державні нагороди СРСР. Закін. гімназію (1875), навч. на фіз.-мат. факультеті Університету св. Володимира в Києві (1875–78), звідки був відрахов. за участь у студент. політ. виступах і засланий на 3 р. у пн. губернії Росії. 1882 продовжив навч. в Університеті, став чл. «Народної волі», за що був переслідуваний поліцією. 1883, після кількох арештів, перейшов на нелегал. становище. Видав брошуру «Царь-голод» (1917 передрук. із назвою «Экономические очерки»). Після розгрому «Народної волі» 1885 виїхав до Парижа, від 1890 працював у Колеж де Франс. 1891–92 за дорученням Брюссел. товариства перебував у США, запроваджував на винокурних заводах у передмісті Чикаго вдосконал. спосіб бродіння. Від 1894 проживав у Женеві, проводив наук. дослідж. із заг. та біол. хімії у влас. лаб., написав кілька статей і монографій (за ці праці йому присуджено ступ. д-ра хім. наук без захисту дис.). 1905 – секр. закордон. комітету есерів. Був головою Товариства фіз. та природн. наук у Женеві (1916). 1917 повернувся в Росію. Співпрацював у петроград. видавництві «Земля і воля». 1918 організував Центр. хім. лаб. при Вищій раді нар. господарства РРФСР, перетворену згодом у Фіз.-хім. інститут, дир. якого Б. був до кінця життя. 1920 спільно з Б. Збарським організував Біохім. інститут Наркомздорову РРФСР. 1935 спільно з О. Опарінім створив Інститут біохімії АН СРСР, названий згодом його ім'ям (1944), був його дир. до 1946. Президент Всесоюз. хім. товариства ім. Д. Менделєєва (від 1935), організатор і голова Всесоюз. асоціації працівників науки й техніки (від 1928), академік-секр. Відділ. хім. наук АН СРСР (1939–45). Засновник

наук. ж. «Биохимия» АН СРСР (1936). Осн. напрям наук. діяльності – окисні процеси в живій клітині. Довів, що основою процесу асиміляції вуглекислого газу рослинами з утворенням цукру є хім. реакція, що відбувається за рахунок елементів води. Створив пероксидну теорію повільного окислення на основі досліджень пероксидних сполук (надвугільна кислота, пероксид водню). Довів, що саме пероксиди, утворені при фотосинтезі, є джерелом молекуляр. кисню, який виділяється під час асиміляції. Відкрив оксидаційні ферменти у рослин і грибів, розробив методи їх визначення. Теор. праці Б. про ферменти стали наук. основою розвитку харчової промисловості. Засн. моск. школи біохіміків. Серед його учнів: В. Енгельгардт, О. Браунштейн, О. Опарін та ін. Президія АН СРСР заснувала премію ім. О. Баха.

Основні праці

Записки народовольца. 2-е изд. Москва, 1931; Сборник избранных трудов академика А. Н. Баха. Ленинград, 1937; Современные достижения энзимологии. Москва; Ленинград, 1940; Собрание, посвященное 50-летию перекисной теории. Москва; Ленинград, 1946; Синтез органического вещества и роль витаминов в растении: Сб. ст. Москва; Ленинград, 1949; Собрание трудов по химии и биохимии. Москва, 1950.

Рекомендована література

1. Алексей Николаевич Бах // Мат. библиографий ученых АН СССР. Сер. биохимия. Москва; Ленинград, 1946. Вып. 1;
2. Проценко Д. П. Академік Бах – основоположник вітчизняної біохімії. К., 1952;
3. Бах Л. А., Опарин А. И. Алексей Николаевич Бах: Биограф. очерк. Москва, 1957;
4. Чуприна Г. И., Кривобокова С. С. А. Н. Бах. Москва, 1986;
5. Политические партии России. Конец 19 – первая треть 20 века. Москва. 1996.

Бібліографічний опис:

Бах Олексій Миколайович / І. Д. Головацький, Т. П. Нижник // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-41280>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).